

Het wetsontwerp op de gemeentepolitie: veel meer dan een symbolisch gebaar?

Enkele maanden geleden, om precies te zijn op 16 oktober j.l., heeft Minister Ch. Nothomb in de Kamer een *Wetsontwerp op de gemeentepolitie* ingediend. Zowel over het feit dat een Minister van Binnenlandse Zaken — voor het eerst sinds 1830! — een dergelijk ontwerp aan het Parlement heeft aangeboden als over de concrete inhoud van zijn boodschap valt veel, heel veel te zeggen. Veel meer in elk geval dan in een editoriaal aan de orde kan worden gesteld.

De plannen van Nothomb

Waar is het de Minister in zijn ontwerp om te doen? Zelf zegt hij in de *Memorie van Toelichting* dat het gaat om 'het juridisch statuut van de gemeentepolitie nauwkeurig vast te stellen en het in overeenstemming te brengen met de huidige sociologische evolutie'. Waarbij hij wel onmiddellijk aantekent dat zijn ontwerp 'in geen geval een breuk met het verleden vormt. Het laat zich integendeel inspireren door de fundamentele principes die de wetgever sinds nagenoeg twee eeuwen hebben geleid en die aan de behoeften van onze tijd zijn aangepast'. Verder is hij ervan uitgegaan:

- Dat de gemeentepolitie voortaan zowel 'stadspolitie' als 'veldpolitie' zal omvatten, dat 'de bevoegdheden, de taken en de statuten' van deze 2 korpsen zoveel mogelijk parallel moeten lopen, en dat het in gemeenten die tussen de 5000 en de 15.000 inwoners tellen, aan de gemeente-overheid moet worden overgelaten of er ter plaatse 'stadspolitie' dan wel 'veldpolitie' in haar gemeente zal zijn;
- Dat de taken van de gemeentepolitie onderverdeeld dienen te blijven in taken van administratieve en in taken van gerechtelijke politie, maar dat het wel nodig is om de taken, en speciaal die van de korpschef, inzake de organisatie en het beheer van de gemeentepolitie beter te omschrijven;
- En dat het aangewezen is om meer bepaald met betrekking tot de ordehandhaving en het gebruik van wapens de taken en bevoegdheden van de gemeentepolitie en de rijkswacht op eenzelfde manier te formuleren.

Bekijkt men vervolgens in de tekst van het wetsontwerp zelf waar deze uitgangspunten, in het geval van wat de minister de stadspolitie noemt, concreet toe hebben geleid, dan ziet men het volgende beeld.

Zij bestaat in alle gemeenten met meer dan 15.000 inwoners en, zo de betrokken gemeenteraden dit willen, ook in gemeenten die tussen de 5.000 en 15.000 inwoners tellen. Waar het om de uitoefening van administratieve politietaken gaat is de burgemeester het hoofd van de stadspolitie. Aan het hoofd van elk korps staat evenwel een korpschef die de titel draagt van hoofdcommissaris of commissaris van politie, en die onder het gezag van de burgemeester is belast

met de leiding, de organisatie en de verdeling van de administratieve en gerechtelijke taken van het politiekorps (artt. 1, 2 en 3).

Wat deze taken en de hierbij behorende bevoegdheden inhouden wordt uiteengezet in hoofdstuk III (artt. 4-20). Het komt er op neer dat de stadspolitie aan de ene kant moet toezien 'op de naleving van de wetten en verordeningen van politie, alsook op de handhaving van de openbare orde' (art. 4), en aan de andere kant ermee is belast om 'de misdaden, de wanbedrijven en de overtredingen op te sporen, daarvan kennis te geven aan de bevoegde overheden, de daders ervan te vatten, aan te houden en ter beschikking te stellen van de bevoegde overheid op de wijze en in de vormen bepaald door de wet' (art. 15). Meer speciaal moet zij 'de personen en de goederen' beschermen, en bijstand verlenen aan ieder in gevaar verkerende persoon die om hulp verzoekt' (artt. 4-5).

De bepalingen die betrekking hebben op de uitvoering van deze taken zijn goeddeels ontleend aan of toch tenminste geïnspireerd door de (analoge artikelen in) de wet op de rijkswacht. Zo wordt de stadspolitie in art. 6 opgedragen om zich in de nabijheid van elke grote volkstoeloop op te houden en alle gewapende en bepaalde ongewapende samenscholingen uiteen te drijven, terwijl zij in art. 7 de bevoegdheid krijgt om met het oog op de handhaving van de openbare orde of het uiteendrijven van samenscholingen de rustverstoorders te vatten, ze van de plaats van de samenschooling te verwijderen en ze, niet langer dan noodzakelijk is en ten hoogste gedurende vierentwintig uren, gevangen te houden. Volgens art. 10 is zij belast met de politie van het verkeer, inzonderheid in de bebouwde kommen, en houdt zij te allen tijde de doorgangen en de verkeerswegen vrij. En in artikel 11 tenslotte wordt haar de bevoegdheid verleend om gedurende de tijd die strikt noodzakelijk is voor de verificatie van zijn identiteit, maar niet meer dan vierentwintig uren, iedere persoon op te houden 'wiens gedraging haar verdacht voorkomt of wiens identiteit twijfelachtig is'.

De organisatie van de stadspolitie wordt verder geregeld in hoofdstuk III. In dit hoofdstuk, dat handelt over het 'personeel van de gemeentepolitie', wordt, om te beginnen, gezegd dat de gemeenteraad binnen de perken van de door de Koning vastgestelde algemene bepalingen 'de formatie, de bezoldigingsregeling en het administratief statuut, de weddeschalen alsook de voorwaarden van werving, benoeming en bevordering van de leden van het politiekorps (bepaalt)' (art. 21). In de volgende 3 artikelen (artt. 22-24) staat geschreven dat niet langer alleen de hoofd-)commissarissen van politie door de Koning worden benoemd, maar ook de adjunct-commissarissen van politie, en dit via identieke procedures ('uit een lijst van twee kandidaten, voorgedragen door de gemeenteraad, waaraan de burgemeester een derde kandidaat kan toevoegen'; 'de procureur-generaal bij het Hof van beroep gehoord' enz.). De andere leden van de stadspolitie worden door de gemeenteraad benoemd (art. 25). Wanneer, voor hoe lang en op welke wijze de Koning de (hoofd-)commissarissen van politie, de gouverneur de (adjunct-)commissarissen van politie, en de gemeenteraad en de burgemeester de andere leden van de stadspolitie kunnen afzetten of schorsen, is geregeld in de artt. 26-29 en de artt. 40-42.

Hoofdstuk IV tenslotte bevat diverse belangrijke bepalingen met betrekking tot de werking, de uitrusting en het uiterlijk van de stadspolitie, en de opleiding van haar personeel. De Koning heeft nl. ingevolge de artt. 44 en 47 de bevoegdheid om het uniform, de graden, de kentekens, de legitimatiekaarten en de

uitrustings- en bewapeningsnormen van de stadspolitie vast te stellen, en om de opleiding van de leden van deze politie te regelen. De gouverneur kan krachtens art. 45 de leden van de stadspolitie, op voorstel van de betrokken gemeenteraden, machtigen om als hulp hun administratieve of gerechtelijke taken in andere gemeenten uit te oefenen. Daarenboven is hij volgens art. 46 verplicht om in zijn provincie een commissie 'voor overleg en coördinatie tussen de gemeentelijke politiediensten' op te richten, waarvan de samenstelling en de werkwijze overigens weer door de Koning worden vastgesteld.

Twee andere commentaren

Ofschoon men zou kunnen verwachten dat in een tijd waarin de problematiek van misdaad en misdadbestrijding zo in het middelpunt van de publieke belangstelling staat, dit wetsontwerp dan ook wel de nodige aandacht zou trekken, is zulks tot op heden niet het geval. Op dit ogenblik ligt er naast het advies van de Raad van State enkel een uitvoerig commentaar van de Nationale Federatie van Commissarissen en Adjunct-commissarissen van Politie van België ter tafel.

Wat vindt de Raad van State van het werk dat de Minister van Binnenlandse Zaken heeft gewrocht? In mijn eigen woorden kort en bondig gesteld: dat de Minister van Binnenlandse Zaken zijn huiswerk op een verschrikkelijk slordige manier heeft gemaakt. Ik geloof dat de Raad van State nog nooit een 'politie-minister' zo de les heeft gespeeld als Ch. Nothomb. Niet alleen heeft de Raad immers grote bezwaren tegen de manier waarop het ontwerp en de toelichting in het algemeen zijn geredigeerd, maar zij ziet zich ook gedwongen om artikel na artikel, lid na lid, meestal kort maar soms zeer uitvoerig, vele punten op vele i's te zetten. Brrr .....

In de kern draait het advies van de Raad van State evenwel om de vraag in hoeverre de inhoud van dit wetsontwerp verenigbaar is met de Grondwet, omdat het 'een reeks wijzigingen — meestal eerder van ondergeschikt belang — bevat waarvan de algemene strekking is dat zij de rechtstreekse inmenging van de centrale overheid in het beheer van de gemeentelijke politiemacht versterken en het toezicht van de centrale overheden op de beslissingen van de gemeente-overheden ten aanzien van het personeel van diezelfde politiemacht verscherpen'. De Raad beantwoordt deze vraag niet helemaal ontkennend. De bepalingen van hoofdstuk III zijn, mede gelet op de bemoeienis die de centrale overheid van oudsher met het personeel van de plaatselijke politie heeft gehad, beslist wel te rijmen met het beginsel van de gemeentelijke autonomie zoals dat uit de Grondwet kan worden afgeleid. Anders ligt het volgens de Raad echter met de bepalingen omtrent het toezicht van de centrale overheden. Want doordat er in het ontwerp van wordt uitgegaan dat 'de organisatie en het beheer van de plaatselijke politiemachten een aangelegenheid (is) die behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van de nationale wetgever en bijgevolg deze op dat gebied het op de plaatselijke overheden uit te oefenen toezicht (kan) regelen', wordt een gedeelte van het toezicht over de gemeenten, dat men name bij de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen zowel in het Waals als in het Vlaams Gewest aan de gewesten was overgedragen, weer aan hun competentie onttrokken. De Raad gaat niet zover om dit voornemen ronduit ongrondwettig te verklaren, maar wel wrijft zij de Minister aan dat hij geen duidelijke keuze heeft

gemaakt tussen twee regelingen: de *ene*, waarin de organisatie en het beheer van het politiepersoneel niet behoren, of juist, niet meer behoren tot de sfeer van de gemeentelijke autonomie, en de gemeentelijke politiemachten tesamen dus een nationale politie vormen die, in laatste instantie, onderworpen is aan het gezag van de Koning en van de Minister van Binnenlandse Zaken, en de *andere*, waarin de organisatie en het beheer van de plaatselijke politiemacht aangelegenheden van gemeentelijk belang blijven, en dus de staat, die beschikt over de rijkswacht en het leger, slechts in bijkomende orde aanbelangen. Impliciet wordt in het wetsontwerp evenwel gekozen voor de tweede regeling en dus, zo de Raad van State, moeten de desbetreffende bepalingen in die zin worden aangepast 'dat ze geen afbreuk doen aan de bevoegdheid van het Vlaamse en het Waalse Gewest om de overheden aan te wijzen die voor het uitoefenen van het toezicht bevoegd zijn, en om de procedures aan te wijzen'.

De Nationale Federatie, die zich in de loop van 1984 grosso modo wel bleek te kunnen verenigen met de inhoud van het *Wetsvoorstel betreffende de gemeentepolitie* dat in oktober 1983 in de Kamer werd ingdiend door de heer Cardoen c.s., heeft nu de grootste moeite met het wetsontwerp-Nothomb. Haar lijst met bezwaren telt niet minder dan 17 punten waarvan de inhoud varieert tussen kritiek op de structuur van de lokale politie die de minister voor ogen heeft, en de klacht dat de jarenlange eis wordt genegeerd om de betrekking van politiecommissaris voor te behouden aan leden van de gemeentepolitie.

De kernpunten in het commentaar van de Federatie lijken mij evenwel de volgende te zijn. *Ten eerste* dat het juridisch statuut van de gemeentepolitie in dit ontwerp bepaald niet op een precieze manier wordt vastgesteld, enerzijds niet omdat er met name in het wetboek van strafvordering en in het veldwetboek nog tal van bepalingen blijven staan die betrekking hebben op de gemeentepolitie, anderzijds niet omdat er in het ontwerp zelf tal van lacunes zitten en tal van vaagheden voorkomen, b.v. inzake de benoemingsprocedure voor politie-officieren en de regeling van de tucht. *Ten tweede* dat het ontwerp de gemeentelijke autonomie geweld aandoet door de raden van 400 gemeenten nu al te verplichten om te kiezen tussen stadspolitie en veldpolitie, terwijl heel wat uitvoeringsbesluiten nog niet zijn uitgevaardigd. En *ten derde* dat de organisatie van de lokale politiediensten onvoldoende wordt aangepast aan de tegenwoordige opvattingen over de werking van de politiekorpsen, en aan de gewijzigde maatschappelijke omstandigheden. Zo vindt de Federatie b.v. dat het de hoogste tijd is om van de leden van het middenkader ook officieren van gerechtelijke politie te maken, dat de territoriale bevoegdheid van de lokale politie in beginsel moet worden verruimd tot het grondgebied van het rijk, en dat de gemeentepolitie ook op nationaal niveau een eigen orgaan moet krijgen om de Minister van advies te dienen in algemene en in gemeentelijke politievraagstukken. Maar ook roept zij de vraag op of het wel zinvol is om nog onderscheid te maken tussen stadspolitie en veldpolitie. De zin van dit onderscheid wordt immers enerzijds ondergraven door de juridische gelijkschakeling van beide diensten op het stuk van de 'opdrachten, taken en organisatievorm', en anderzijds door het sociologische feit dat er, gegeven het tegenwoordige aantal en de huidige omvang van de gemeenten, toch in elk geval in de Vlaamse provincies eigenlijk gewoon geen ruimte meer is voor een veldpolitie.

De eigen beoordelingscriteria

Maar wat denk ik nu zelf van het wetsontwerp-Nothomb, en dus ook van de commentaren die de Raad van State en de Nationale Federatie erop hebben geleverd? Alvorens mijn beoordeling hiervan uit te spreken wil ik eerst de criteria formuleren die ik in acht neem.

Mijn eerste algemene uitgangspunt hierbij is dat de bestaande organisatie van de gemeentepolitie in staatkundig opzicht een zeer gecompliceerde en zeer problematische machtsbalans weerspiegelt tussen diverse overheden en functionarissen, en overigens moet worden bekeken als een rad in een nog veel ingewikkelder raderwerk, nl. dat van het reguliere politiebestedel. Zo neemt de burgemeester een machtige gezags- en beheerspositie in, maar hij is in kwesties van algemeen beheer sterk aangewezen op de impliciete medewerking van de gemeenteraad. De raad is op haar beurt weer in belangrijke mate afhankelijk van de provincie(-gouverneur) en de Minister van Binnenlandse Zaken resp. de Minister van de Vlaamse Gemeenschap, maar de belangrijke positie van deze hoge autoriteiten is in dit verband nergens omschreven. En al vervult de raad dan een sleutelrol in het algemeen beheer, zij heeft formeel zo goed als niets te zeggen over het optreden van de politie. Het openbaar ministerie daarentegen heeft wel een belangrijk deel van het gezag over de gemeentepolitie in handen maar kan op het beheer van deze politie slechts een marginale invloed doen gelden, ofschoon het in het openbaar bestuur een ongeschreven wet is dat 'wie betaalt, bepaalt'. En bij dit alles bestaat er dan geen duidelijk territoriale en/of functionele scheiding tussen de diverse politiediensten: gemeentepolitie, landelijke politie, rijkswacht, gerechtelijke politie en veiligheid van de staat.

Mijn tweede algemene uitgangspunt is dat er niet alleen in de staatkundige regeling van de gemeentepolitie grote 'ongeregeldheden' zitten, maar dat er ook in het feitelijke functioneren van deze regeling en van de gemeentepolitie zelf grote problemen bestaan, en dat het er, met het oog op de toekomst van de lokale politie, in een eventuele wet op de gemeentepolitie op aankomt de staatkundige problemen op zodanige wijze aan te pakken dat er meteen ook voor de problemen in het feitelijke functioneren een oplossing in het verschiet komt. Ik verklaar mij nader.

Het hoofdcriterium dat hierna zal worden aangelegd, kan in vraagvorm als volgt worden geformuleerd: in hoeverre biedt dit ontwerp een oplossing voor de belangrijkste staatkundige problemen waarmee de gemeentepolitie te kampen heeft? Wil dit criterium operationeel zijn, dan moet natuurlijk worden aangegeven welke problemen hier worden bedoeld. In mijn ogen gaat het om deze vier:

1. De onduidelijke positie van de burgemeester, enerzijds ten overstaan van het politiekorps, en in het bijzonder de korpschef, en anderzijds ten overstaan van de gemeenteraad;
2. De onzekere plaats van de Minister van Binnenlandse Zaken, van de Minister van de Vlaamse Gemeenschap en, in hun voetsporen, die van de provinciegouverneurs;
3. De gespannen verhouding tussen de gemeentepolitie en de rijkswacht door de afwezigheid van een (territoriale en/of functionele) onderlinge onderscheiding;

4. En de grote discrepantie tussen het gezag van het openbaar ministerie over de gemeentepolitie en zijn aandeel in het beheer van deze dienst.

Maar het gaat vanzelfsprekend niet op om dit ontwerp alleen te beoordelen op de mate waarin deze problemen worden aangepakt. Het is zeker zo belangrijk om te bezien welke oplossing het eventueel voor deze problemen biedt. De vraag die dan evenwel rijst, is echter hoe op hun beurt deze oplossingen, in positieve of in negatieve zin, moeten worden beoordeeld. Gelet op de hiervoor geformuleerde uitgangspunten kunnen, ja, moeten bij deze beoordeling 2 soorten criteria een rol spelen. Ten eerste normatieve criteria, d.w.z. criteria die voortvloeien uit een bepaalde staatkundige, zo men wil: een bepaalde theoretische of ideologische conceptie van gemeentepolitie. En ten tweede empirische criteria, d.w.z. criteria die betrekking hebben op het vermogen van het onderhavige ontwerp om de grote problemen die zich in de sociale werkelijkheid van de gemeentepolitie voordoen tot een oplossing te brengen. Waarbij wel direct dient te worden opgemerkt dat deze beide soorten criteria in de praktijk gewoonlijk samengaan.

Wat de eerstgenoemde criteria betreft moet ik hier volstaan met in het algemeen op te merken dat naar mijn mening de gemeentepolitie in beginsel een lokale politiedienst behoort te zijn die haar voornaamste taken in operationele termen zo optimaal mogelijk moet kunnen vervullen en hiertoe zo goed mogelijk georganiseerd, uitgerust en opgeleid dient te zijn. Een dergelijke gemeentepolitie moet in ons staatsbestel de voorrang hebben boven centrale politiediensten (lees: de rijkswacht en de gerechtelijke politie); zulke diensten moeten slechts een aanvulling op de gemeentepolitie vormen, d.w.z. instaan voor de uitvoering van taken die de gemeentepolitie, territoriaal en/of functioneel gesproken, niet of toch niet behoorlijk aankan (beginsel van de complementariteit). En naarmate dat de bestuurlijke en justitiële zeggenschap over de gemeentepolitie centraler wordt georganiseerd, in diezelfde mate moet de controle van de nationale en van de plaatselijke volksvertegenwoordiging over de manier waarop door de respectievelijke autoriteiten hun zeggenschap, en meer speciaal hun gezag, over deze politie, wordt waargenomen, worden verstevigd.

Aangaande de laatstgenoemde criteria wil ik nu alleen maar stellen dat de werkelijke problemen van de gemeentepolitie volgens mij vooral gelegen zijn in:

- a) Het feit dat deze politie vóór alles nog steeds een gemeentelijke instelling is waarover de lokale besturen vrij zelfstandig en onafhankelijk van elkaar de grootste zeggenschap uitoefenen, terwijl de hogere bestuurlijke overheden in hun beleid t.a.v. deze politie een nog grotere terughoudendheid in acht nemen dan krachtens hun toch al zo zwakke staatkundige positie geboden is;
- b) Het feit dat deze politie op het vlak van interne organisatie, opleiding en loopbaan, huisvesting en uitrusting in het algemeen een pover figuur slaat;
- c) Het feit dat de operationele vervulling van executieve politietaken in veel kleine(re) gemeenten niet veel voorstelt.

En ik ben van mening dat deze feitelijke problemen maar tot een oplossing kunnen worden gebracht wanneer het (algemeen) beheer van de gemeentepolitie duidelijk meer wordt gecentraliseerd, en er tegelijk een vorm van territoriale scheiding tussen rijkswacht en gemeentepolitie wordt aangebracht. Terwijl ont koppeling van deze 2 voorwaarden heilloos zou zijn.

Keren we dan nu terug naar de oplossing van de 4 staatkundige problemen

die hiervoor werden opgesomd. Ik meen op grond van de nadere uitgangspunten die zoëven zijn omschreven, dat deze problemen op de volgende manier dienen te worden aangepakt, en kom zo dus tot de formulering van concrete criteria voor de beoordeling van het wetsontwerp-Nothomb:

1. De burgemeester dient *expressis verbis* te worden omschreven als de persoon die niet alleen in eerste instantie de volledige verantwoordelijkheid draagt voor het bestuurlijke optreden van de gemeentepolitie, maar die ook verantwoordelijk is voor het dagelijks beheer van het korps en voor de uitvoering van het algemeen beheer ervan; de korpschef zou formeel moeten worden belast met de dagelijkse leiding over het korps; de gemeenteraad moet het recht krijgen om de burgemeester ter verantwoording te roepen voor de manier waarop hij zijn zeggenschap over de gemeentepolitie uitoefent; en de eigen rol van de gemeenteraad in het algemeen beheer moet worden afgestemd op die van de Minister van Binnenlandse Zaken;
2. De rol van de Minister van Binnenlandse Zaken in het algemeen beheer van de gemeentepolitie moet duidelijk worden erkend, maar dit niet alleen, hij moet ook aanzienlijk worden versterkt; de versterking van zijn positie zou enerzijds moeten bestaan in een goed geregelde voorziening van een speciale, centrale financiering van de korpsen, en anderzijds in een veelomvattende omschrijving van zijn bevoegdheden inzake de organisatie van de korpsen en de loopbaan van de politiemensen; de provincie-gouverneurs dienen enerzijds expliciet te worden belast met de inspectie en coördinatie van het door de gemeenten gevoerde politiebeleid, en anderzijds met de zorg voor de instandhouding van politievoorzieningen op provinciaal niveau (scholen, verbindingen e.a.); de toezichthoudende rol van de Minister van de (Vlaamse) Gemeenschap in het beheer van de gemeentepolitie dient — gelet op de globale structuur van het gehele politiestel — secundair te blijven, zoniet te worden afgebouwd;
3. De taakuitvoering moet tussen gemeentepolitie en rijkswacht worden afgebakend volgens wat hiervoor werd genoemd het beginsel van de complementariteit, d.w.z. dat naarmate de gemeenten, en dus ook de korpsen van gemeentepolitie, groter worden, de (aanvullende) taak van de rijkswacht meer en meer specialistisch wordt; in de kleinere gemeenten, zeg met 15.000 à 20.000 inwoners, neemt voortaan de rijkswacht in hoofdzaak de executieve politietaak waar; de landelijke politie wordt afgebouwd;
4. Het openbaar ministerie zal zijn verantwoordelijkheid voor het justitiële optreden van de gemeentepolitie ten volle moeten behouden, maar om deze verantwoordelijkheid werkelijk te kunnen dragen dient het rechtstreeks en onrechtstreeks, via het ministerie van justitie te worden verzekerd van meer medezeggenschap in het (algemeen en dagelijks) beheer van de gemeentepolitie dan momenteel het geval is; deze uitbreiding van zijn zeggenschap zal gepaard moeten gaan met een verantwoordingsplicht voor het gevoerde beleid ten overstaan van de nationale volksvertegenwoordiging en van een informatieplicht ten overstaan van de plaatselijke volksvertegenwoordiging; op termijn dienen de territoriale brigades van de gerechtelijke politie te worden opgeheven.

Geen (doeltreffend) antwoord op de grote problemen

Hanteert men vorenstaande criteria om het wetsontwerp-Nothomb te beoordelen, dan komt men onvermijdelijk tot een vrij negatief oordeel over dit ontwerp: het is geen (doeltreffend) antwoord op de gestelde problemen.

Een van de grote problemen wordt, formeel gesproken, gewoonweg ongemoeid gelaten, nl. dat van de gespleten verhouding tussen het openbaar ministerie en de gemeentepolitie. Ik weet wel dat de miskennis van dit probleem past bij de (bestuurlijke, justitiële en militaire) verzuiling die zich successievelijk heeft meester gemaakt van (het denken over) het reguliere politiebestedel, maar het moge duidelijk zijn dat dit probleem zelf er door deze 'behandeling' beslist niet kleiner op wordt.

Ten tweede wordt er met het probleem van de verhouding tussen de rijkswacht en de gemeentepolitie wel op een hele wonderlijke manier omgesprongen. Want door de taak en bevoegdheden van de rijkswacht en van de gemeentepolitie in functioneel opzicht, m.n. waar het gaat om de handhaving van de openbare orde, formeel gelijk te schakelen (— de wijze waarop dit gebeurt laat ik nu terzijde —) maar juist op dit punt niet te voorzien in de een of andere vorm van territoriale scheiding tussen deze beide diensten, zal dit probleem desgevallend alleen nog maar groter worden! Dat de minister wel voorstelt om stadspolitie en veldpolitie territoriaal uit elkaar te halen, kan op zich, binnen de bestaande wettelijke situatie van de lokale politie, wel als een goede zaak worden aangemerkt. Gelet op de verregaande gelijkschakeling van deze beide diensten in het wetsontwerp zelf en met het oog op de oplossing van het veel grotere probleem van de verhouding tussen rijkswacht en gemeentepolitie, is het echter de vraag of de opheffing van elk onderscheid tussen deze diensten nu echt niet meer geboden is, temeer omdat vooral door de fusies van gemeenten het territorium van de landelijke politie inderdaad aanzienlijk is ingekrompen, zoals de Nationale Federatie aangeeft.

Op de derde plaats kan het wel positief worden genoemd dat in dit wetsontwerp de rol van de Minister van Binnenlandse Zaken in het algemene beheer wordt vergroot en de rol van, voor wat Vlaanderen betreft, de Minister van de Vlaamse Gemeenschap wordt verkleind. Maar deze centralisering gaat mijns inziens niet ver genoeg. Ik mis in het bijzonder een speciale regeling voor de financiering van de gemeentepolitie, en een geprononceerde omschrijving van de positie van de gouverneur.

Ten vierde voldoet het wetsontwerp ook maar ten dele aan mijn norm voor de (her-)schikking van de verhoudingen op lokaal niveau. De burgemeester en de korpschef komen wel aan hun trekken, maar de bepaling van de positie van de gemeenteraad blijft ver beneden de maat.

Al met al is het wetsontwerp van minister Nothomb in mijn ogen dus beslist geen instrument om de grote staatkundige en feitelijke problemen van de gemeentepolitie tot een oplossing te brengen. Wat niet wegneemt dat het op enkele onderdelen wel een oplossing ervan dichterbij brengt. Hierom ook kan niet worden gezegd dat dit wetsontwerp louter een symbolische functie heeft: de voorvechters ervan, verzameld in de Koninklijke Federatie, demonstratief te bezweren dat zij gehoor hebben gevonden voor hun streven naar een geconsacreerde erkenning van de gemeentepolitie. Het is meer, maar niet veel meer dan

een symbolisch gebaar. Zou het veel meer zijn, dan zouden de opstellers ervan het hebben moeten aangedurfd om meer naar de toekomst dan naar het verleden van de gemeentepolitie te kijken. Nu lijken zij in de verste verte niet op de revolutionairen wier decreten door hen worden ingeroepen om hun conservatieve benadering van het (gemeente-)politievraagstuk te rechtvaardigen.

De commentaren kort becommentarieerd

Voorgaande slotbeschouwing over de betekenis van het wetsontwerp-Nothomb brengt mij terug bij het advies van de Raad van State en de reactie van de Nationale Federatie. Beide commentaren getuigen immers ook van een versterkte kijk op de toekomst van de gemeentepolitie en van het politiestelsel in zijn geheel. Drie van de 4 hiervoor genoemde grote problemen: dat van de verhouding justitie - gemeentepolitie, dat van de verhouding rijkswacht - gemeentepolitie en dat van de lokale bestuurlijk-politiële verhoudingen, spelen in deze geschriften inhoudelijk geen rol (van betekenis), terwijl de behandeling van het vierde probleem, dat van de verhouding tussen de lokale en de centrale overheid, in beide gevallen weinig bevredigend is.

De Raad van State stelt de Minister m.i. voor een verkeerde keuze, nl. die tussen lokale gemeentepolitie en nationale gemeentepolitie, omdat van oudsher juist de verdeling van zeggenschap tussen lokale (bestuurlijke) en nationale (bestuurlijke + justitiële) overheden zo kenmerkend voor gemeentepolitiediensten in deze streken is. Zij heeft deze kentering trouwens zelf aangegeven bij de beantwoording van de vraag of dit wetsontwerp te rijmen valt met het beginsel van de gemeentelijke autonomie.

De Nationale Federatie heeft er kennelijk geen enkele moeite mee dat de Minister van Binnenlandse Zaken een grotere rol in het algemeen beheer van de gemeentepolitie gaat vervullen, maar verzet zich, met het argument dat de bestaande lokale politiestructuren op de helling worden gezet, wel tegen de verplichting dat de gemeenten met een inwoneraantal tussen de 5.000 en 15.000 binnen 2 jaar de keuze moeten maken tussen stadspolitie en veldpolitie, hoewel deze regeling meer gemeenten meer keuzevrijheid geeft dan ze op dit ogenblik hebben! En de tegenwerping dat deze keuze moet worden gemaakt terwijl de uitvoeringsbesluiten nog niet bekend zijn, weegt naar mijn oordeel vederlicht: een belangrijk deel van die besluiten is in de voorbije jaren al uitgevaardigd!

De toekomst van (het wetsontwerp op) de gemeentepolitie

Wat nu zal de toekomst van het wetsontwerp zijn? Gezien de bijna Kamer-brede steun die de heer Cardoen eind 1983 kreeg van zijn *Wetsvoorstel betreffende de gemeentepolitie*, en gelet op het feit dat de binnenlandse veiligheid een van de hoekstenen van het huidige regeringsbeleid is, ziet die er momenteel niet zo somber uit. Het enige dat de Minister van Binnenlandse Zaken wellicht nog moet doen om Parlement en regering op een lijn te krijgen, is in zijn wetsontwerp enerzijds een aantal juridisch-technische opmerkingen van de Raad van State verwerken, en anderzijds diverse van de, overigens begrijpelijke maar in het grote geheel gezien veelal niet zo gewichtige, eisen honoreren die de Nationale Federatie via de heer Cardoen in de vorm van amendementen op zijn bu-

reau zal deponeren. En dan heeft de gemeentepolitie net als de rijkswacht haar eigen wet.

Een andere vraag is of de gemeentepolitie met deze wet ook krijgt wat haar, maar niet alleen haarzelf: ook haar overheden en haar publiek, toekomt. Hiervoor heb ik voldoende duidelijk gemaakt dat ik vind van niet. Er is meer, veel meer dan een vrij symbolische wet nodig om de gemeentepolitie een goede toekomst te bezorgen. Daarvoor zijn belangrijke wijzigingen in de structuur van haar zeggenschapsverhoudingen en van het politiebestedel in zijn algemeenheid nodig. En die bevat deze wet niet.

Vast en zeker zal men mij tegenwerpen dat zulke wijzigingen wel denkbaar maar niet haalbaar zijn. Maar hier ben ik niet zo van overtuigd. De veranderingen die ik b.v. voorsta, ondermijnen enerzijds niet de ongeschreven algemene principes van het politiebestedel en sluiten anderzijds goed aan bij concrete ontwikkelingen die zich binnen en buiten de gemeentepolitie voordoen. En tot slot: welke bezoeker van het baanbrekende congres van de Nationale Federatie, dat in april 1969 te Genk plaatsvond, zou toen hebben durven dromen dat de Kamer 16 jaar later zou beraadslagen over een wetsvoorstel én een wetsontwerp op de gemeentepolitie?

C. Fijnaut